

RAPAILLE PARTIJ

Ofschoon zij in de landelijke politiek nooit een rol van betekenis heeft gespeeld, is de geschiedenis van de **Rapaille Partij** legendarisch geworden. De partij kan beschouwd worden als een van de meest geslaagde grappen uit de moderne Nederlandse politieke geschiedenis.

De bakermat van de partij was het Amsterdamse café De Uilenkelder, een etablissement dat werd gefrequenteerd door dadaïstische kunstenaars, anarchisten en bohémiens. In de winter van 1921 ontstond alhier het idee om een partij op te richten met als doel het algemeen kiesrecht, de stemplicht en het parlementaire stelsel op de hak te nemen. De voornaamste initiatiefnemer was de Utrechtse schilder en schrijver Erich Wichman, die zich als leider van de kunstenaarsvereniging De Anderen en de Orthodox-Liberale Partij had gekant tegen het algemeen kiesrecht en de parlementaire democratie. Daarnaast waren de Club Dada van de schrijver en kunstenaar Anton Bakels, een vereniging van anarchistische bootwerkers en het blad *De Vrije Socialist* van Gerard Rijnders bij de vorming betrokken. Het laatstgenoemde blad maakte op 5 maart 1921 de oprichting van de groep die voorlopig de namen Vrije Socialistische Groep of Sociaal-Anarchistische Actie in Nederland had meegekregen bekend. Onder druk van de stemplicht hadden de vrije socialisten daarmee de voorheen halsstarrig vastgehouden weigering deel te nemen aan verkiezingen verlaten. 'Gij dwingt ons te kiezen?... Goed! Maar nu zult ge ook weten dat wij kiezen!... Gij zult er plezier van hebben!', zo luidde het dreigende commentaar van het blad.

Een week later bleek waarop het blad doelde. De Vrije Socialistische Groep had de straatartiest en zwerver Hadjememaar (echte naam: Cornelis de Gelder) bereid gevonden als lijsttrekker voor de partij deel te nemen aan de verkiezingen voor de gemeenteraad van Amsterdam op 27 april 1921. Nadat Hadjememaar zijn kandidatuur had ingediend op het stadhuis, maakte hij ten overstaan van vele journalisten het program van de partij bekend. 'De jajem 5 cent, bier ook vijf cent en vrij visschen in het vondelpark', zo luidde de belangrijkste punten op het program.

De campagne van Hadjememaar trok ook in de landelijke pers veel publiciteit. Veel hoogwaardigheidsbekleders maakten zich ernstig zorgen over het gebrek aan ernst onder delen van het electoraat. Veel Amsterdammers - vooral in socialistische en communistische bolwerken als de Jordaan en de Eilanden - konden de grap wel waarderen en de lijst van de Vrije Socialistische Groep behaalde 14.246 stemmen (5.16%), goed voor twee zetels. Door middel van een in de haast genomen maatregel (de zogenaamde 'Lex Had-je-me-maar') wist het gemeentebestuur echter te voorkomen dat Hadjememaar ook daadwerkelijk in de gemeenteraad zou plaatsnemen. De zwerver werd wegens openbare dronkenschap gearresteerd, het passief kiesrecht ontnomen en naar een ontwenningsskliniek in Veenhuizen gestuurd. De tweede zetel van de *Rapaljanen* werd wel ingenomen door de anarchistische colporteur Bertus Zuurbier.

Kort na de gemeenteraadsverkiezingen, op 11 mei 1921, werd de Rapaille Partij officieel opgericht. De naam was ontleend aan de spottende benaming die het christelijk-historische blad *De Nederlander* voor de lijst van Hadjememaar had gebruikt. Bakels werd voorzitter van de partij, terwijl Wichman het secretariaat op zich zou nemen. De partij zou echter weinig activiteiten ontplooiën, onder meer vanwege Wichmans vertrek naar het Italië van Benito Mussolini. Op 5 juli 1922 nam de partij wel deel aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer. Lijsttrekker was de cabaretartiest Klaas Driehuis, die tijdens verkiezingsbijeenkomsten, zingend het partijprogramma voordroeg. Andere kandidaten waren Roel Knaap, Mina Koster en de Rotterdamse meubelmaker L.G.A. (Leen) Coremans. Ditmaal waren de verkiezingen echter beduidend minder succesvol. De *Rapaljanen* behaalden 11.458 stemmen (0.39%), te weinig voor een zetel. In Amsterdam, Rotterdam en Haarlem wist de partij echter meer dan één procent van de kiezers aan zich te binden.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1923 verloor Zuurbier, die tijdens zijn termijn nauwelijks het woord had gevoerd, zijn zetel. Daartegenover stond zetelwinst in Rotterdam, waar de *Rapaljaan* Coremans 4474 stemmen behaalde. Coremans zou in de daaropvolgende jaren feitelijk geheel alleen de Rapaille Partij voortzetten. Op 1 juli 1925 nam hij als enige kandidaat namens de Rapaille Partij deel aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer in de kieskring Rotterdam. Hij behaalde 4697 (0.15%) stemmen. In 1927 raakte Coremans zijn gemeenteraadszetel in Rotterdam kwijt. In de daaropvolgende jaren zou hij steeds tevergeefs trachten om tot de gemeenteraad door te dringen. De Rapaille Partij was echter toen feitelijk reeds lang ter ziele gegaan.